

NOTÍCIA
DE LA PINTURA RELIGIOSA
A CATALUNYA
ALS DARRERS TEMPS

DESPRÉS de l'edat d'or de la pintura catalana — de les riqueses dels mestres quatrecentistes — poca cosa ens aporta, en l'aspecte pictòric el Renaixement a casa nostra, llevat de la revifalla del Monestir de Scala-Dei, de les obres del poeta i pintor Pere Serafí, i de pocs més. Si un hom es vol convèncer de què aqueixos artistes no feien, malgrat tot, un mal paper, que contempli les mampares de l'orgue de la Catedral de Tarragona, la Santa Família de la capella del Sagrament de la Barcelonina Parròquia de Santa Anna, la Verge de la retirada Església de la Sang, de Reus, i fins, amb bona voluntat, certes capelles de Sant Joan, de Valls. Les correnties renaixementistes a Catalunya entren de ple, pel que fa referència a la pintura, dintre l'art religiós; i fins a darreries del segle XVIII i a les primeries del segle XIX no es presentà un refluorir del tema pagà. A seguiment del barroc Viladomat — qui ens va donar una colpadora imatgeria de la Vida de Sant Francesc d'Assís, refregada per la terra catalana, rebejada amb el vi de nostres vinyes — ve l'afrancesament glaçat del professor Flaugier i

l'afrancesament fresc i sucós del pintor Vigatà. Ambdós es donen a la mitologia amb cos i ànima, com s'hi dona també, al cap de poc, Damià Campeny, l'amic d'Antoni Canova, fins al punt (aquest darrer) de no poguer fer saltar ni una guspira de sentiment religiós en el seu pas de l'Enterrament, de la Parròquia del Pí de Barcelona.

L'influència que tingué en els primers desvetlladors de la llengua catalana dins el camp de la poesia, en el segle passat, el romanticisme d'Alemanya serva un bell paralelisme amb l'influència que tingué dins el camp de la pintura coetànea la reacció de l'escola natzarena d'aquell mateix país.

Sembla que aquí ja n'estaven cansats de l'abundor de guerrers Mars i de Venus i Adonis més o menys impudorosos en les estàncies senyorials, i d'angelets engarlandant de roses les llindes de finestres i balcons. Com a Alemanya, l'intel·ligència de l'artista es concentrà en la visió religiosa, àdhuc quan l'artista no era pas com a home un catòlic complidor, com és el cas del natzarè més pintor que hi ha hagut a Catalunya i que es va nomenar Benet Mercadé. Ell—molt superior a Pelegrí Clavé, a Monserdà i a Mirabent—, hom diria que de qualsevol hàbit de convent en sabia adorar el regust de pintura. Les obres d'aquest notable artista, més vivent que Cornelius i Overbeck, no són únicament una protesta allunyada—dins l'espai—contra l'estètica de Winkelmann: són també una sana germinació de la terra (humanament involuntària, tal volta) contra la teosòfica inspiració d'un William Blake—el pare de tota nebulositat de sentiment dins les arts plàstiques modernes—i el punt de partida (de triomfal partida!) de l'art d'En Joan Llimona, qui arribà al seu punt àlgid de sabiduria pictòrica en les grans composicions murals que té a Vich, en la de Bràfim,

en els dos plafons de Sant Felip Neri, de Barcelona, i sobretot en la volta del cambril del Monestir de Montserrat, on el color com a llenguatge de la fe i de la pàtria assoleix una eufànica puresa. Llimona parla allí amb el mateix llenguatge que imaginem nosaltres dels Benaventurats. La processó de reis, Sants i patriarques avança amb un sagrat recolliment, al centre hi ha el tron de la Madona que els àngels amb un encens d'adoració flanquejen; les herbetes humils de Catalunya, les verdors de les prades, les clepses a la garçon dels pins, volen ésser en el concert celestial que a la Morena de la Serra fa homenatge. Els qui portaren la Santedat al món volen alsar al Cel la Terra que en llur vida passatgera trepitjaren; els núvols canten en clau de gris i lila, i el cadmi, d'esquitllendes, és audaç per a rompre l'harmonia angelical amb una ziga-zaga de reflexe.

Aquest és el millor Llimona: el Llimona del qual la pintura en rajava com el doll d'aigua fresca i regalada d'una font de Catalunya. De quina part de Catalunya? Fa de mal dir, encara que els estudis directes del paisatge i de la marina que ens ha deixat els vagi fer principalment al Baix Empordà i a la Costa Llevantina. Ell sabia certament amb aquestes pintures tan directes, tan fauves, dir-nos tot l'encís estrictament pictòric de la naturalesa que copçava, però en les millors grans composicions religioses que ha deixat tenia el dò de generalitzar sense mai expatriar-se.

Així, un sentiment humanitari, dens i profunde, o millor dit, el sentiment universal de la cristiana caritat, s'al·lia en l'obra de Llimona a un declarat patriotisme; i també l'idealitat mística més abrandada pot restar-hi en avinença amb la pintura en tot el paroxisme de la seva atraient sensualitat.

Si al costat d'aquest Llimona triomfant hi ha el Llimo-

na carrincló de certs dibuixos amb llegendes, pobrement interpretades, tant se val. En els qui d'ell fórem admiradors mentre visqué, i que amb la mort de l'artista català nim-bada de grandesa cristiana varen consolidar aquesta admiració, en veure els prejudicis d'aquests dibuixos i d'algunes pintures, se'ns apareixen com el llastre imposat per la limitació de la caiguda, àdhuc a aquells qui en certs moments saben deslligar llur esperit de la Terra.

Després d'En Joan Llimona es presenta encara un nou pintor religiós d'importància remarcable a Catalunya: és aquest En Jaume Busquets, equipat d'una cultura pictòrica ben forta i escollida que, com es natural, es tradueix en influències. Mostri encara algún empelt del qui fou son primer mestre En Darius Vilàs, tingui un recort de la pose de Denis o rebi l'influència ben directa i confessada del mexicà Angel Zàrraga, l'obra de Jaume Busquets és plena de joventut i de tensió, és fresca de la rosada matinal dels Sagraments; l'oració ferventa.

A més a més de l'esmentat Vilàs que ha decorat infinitat d'esglésies han produït obres de tema religiós modernament a Catalunya els pintors Dionís Baixeras a la sala d'actes del Seminari Conciliar de Barcelona, Joaquim Torres Garcia a la capella del Santíssim Sagrament de la Parroquial barcelonina de Sant Agustí, Josep Obiols a la sala d'actes aprofitable com a capella de l'Institut de Cultura de la Dona (també de Barcelona), Francesc d'Assis Galí a la Catedral Nova de Lleida, Antoni Vila-Arrafut en un temple de Sabadell, Francesc Domingo en un temple de Lleida, Josep Aragay en el baptisteri de Breda i Francesc Canyelles dintre el camp de la Xilografia.

JOSEP F. RÀFOLS.